

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۲/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۳/۳۱

چکیده

زمینه و هدف: پلیس به عنوان نیروی اجتماعی، کارکردهایی دارد و تابع پیامدهای ناشی از تحولات و تغییرات اجتماعی است. لیکن، امر معقول این است که پلیس نیز همانند دیگر نیروهای اجتماعی با آن‌ها برابر قانون و مقررات همگون گردد، کارکردهایش را با نیازهای امنیتی جدید تسهیل نماید و با چالش‌های جدید مقابله نماید. هدف این پژوهش بررسی نقش پلیس و تعامل آن با دستگاه قضایی در کاهش میزان بزه کاری طی ده سال گذشته در استان بوشهر می‌باشد.

روش مورد استفاده در این تحقیق توصیفی - پیمایشی می‌باشد بدین قرار که محقق با استفاده از پرسشنامه که دارای مجموعه‌ای از سؤالات استاندارد شده (بسته) و باز است پاسخگویان را مورد آزمون قرار داده و اطلاعات را گردآوری گردید.

یافته‌ها و نتایج تحقیق نشان داد: پلیس به عنوان نیروی امنیتی باید از منظر امنیتی اشراف کامل به انواع جرائم داشته باشد لذا بزه کاری اطفال و نوجوانان یکی از انواع جرائم ویژگی‌هایی دارد که آن را از بزه کاری بزرگسالان متمایز می‌سازد، از جمله متحول بودن شخصیت، ابعاد روان شناسی، اشکال جرائم ارتكابی و نحوه شرکت در ارتكاب جرم. برای پیشگیری از بزه کاری ابتدا باید مسائل و مشکلات اجتماعی را که زمینه‌ساز ارتكاب جرائم هستند، از میان برد و از همان ابتدا از سیاست‌های مناسب استفاده کرد و با نهادهای درگیر نیز همکاری نمود. اصلاح ساختار پلیس، تخصصی شدن، آموزش، مشاوره و حمایت از کودکان، اقدامی مناسب و مفید به نظر می‌رسد. برنامه‌های اساسی جهت پیشگیری از بزه کاری کودکان و نوجوانان شامل مسئولیت‌های مشخص مؤسسات، نهادها، هماهنگی بین آن‌ها، دخیل بودن جامعه، روش‌های کاهش مؤثر فرصت‌های ارتكاب اعمال مجرمانه، نقش خانواده‌ها، آموزش و پرورش، رسانه‌های جمعی و قانون‌گذاری در جهت دادرسی ویژه نوجوانان است. توجه به محیط و تلاش در راه اصلاح آن که در امر پیشگیری مؤثر است

واژه‌های کلیدی: پلیس، دستگاه قضایی، بزه کاری، حقوق کیفری

مطالعات متعدد نشان می‌دهد که جرائم به طور یکنواخت در فضای شهری پخش نشده‌اند و تجمع معنی‌دار آن‌ها در مکان‌های کوچک یا کانون‌های جرم خیز، نیمی از واقعه‌های بزه‌کاری را به خود اختصاص می‌دهند (گلدوزیان، مجد. ۱۳۹۲ : ۶۰). مکان وقوع جرم می‌تواند دربرگیرنده‌ی یک منطقه بسیار کوچک مانند گوشه‌ی خیابان‌ها، ساختمان‌ها، ایستگاه‌های اتوبوس و... باشد. پس، این پژوهش با انجام مطالعات میدانی و بررسی تجربه‌های جهانی به دنبال فلسفه‌ی استفاده از این استراتژی در پیشگیری از جرم است که از آن به عنوان فعالیت‌های پلیسی مکان محور یاد می‌شود. ابتدا با بررسی اجمالی برخی از تئوری‌های مکانی جرم به دنبال تبیین نقش مکان در پیشگیری از جرم است. (گلدوزیان، ۱۳۸۹ : ۱۹۸) سپس در ادامه، تمرکز پلیس بر مکان‌های جرم خیز یا به عبارتی رویکردهای مکان محور پیشگیری از جرم، افزون بر این تجربه‌های جهانی در این خصوص بررسی می‌شود تا بتوان فلسفه استفاده از این استراتژی را از همه‌ی جنبه‌ها به چالش کشید. علی‌رغم جابه‌جایی اندک جرم، استراتژی مکان محور، مهم‌ترین نوآوری پلیس در چند دهه‌ی اخیر محسوب می‌شود. اما برای به کارگیری این استراتژی، نیاز به اشتراک اطلاعات بین نهادهای مختلف و ژئوکدینگ نقاط بزه‌کاری است تا بتوان با کیفیت بالایی داده‌های مکانی وقوع بزه‌کاری را ثبت کرد. در این راستا وجود قوانین جامع بزه‌کاری برای همکاری بین نهادهای مرتبط با پلیس الزامی است تا از راه قانون، همه‌ی نهادها را موظف کرد تا در تهیه اطلاعات به منظور کاهش جرم و بی‌نظمی به پلیس کمک کنند. درنهایت، محققان معتقدند اگر افسران پلیس راهبردهای خود را در چنین مکان‌هایی متمرکز کنند در کاهش جرم موفق می‌شوند. (عطازاده سعید، ۱۳۹۱ : ۹۵)

پیشینه پژوهش در این پژوهش بصورت مختصر به شرح زیر می‌باشد:

۱- وطن خواه (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان بررسی نقش پلیس در پیشگیری و مقابله با قاچاق زنان و دختران این پژوهش با هدف بررسی وضعیت قاچاق زنان و دختران در ایران و سایر کشورها، عوامل و ساختارهای آسیب‌زای اجتماعی زنان و دختران و راهکارهای مقابله با این عوامل از سوی نیروی انتظامی و سایر دستگاه‌های مرتبط، نگارش یافته است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که: قاچاق زنان و دختران تجارتي پر سود است که علیرغم مجازات‌های شدیدی که در ایران و سایر کشورها به همراه دارد، باندهای مافیایی بزرگی را به خود مشغول کرده است لذا کم‌کاری در زمینه پیشگیری و مقابله با این جرم سازمان یافته، می‌تواند نتایج اجتماعی خطرناکی به دنبال داشته باشد.

۲- عطازاده و نجفی (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان بررسی عوامل موثر بر هرزه نگاری در فضای مجازی و نقش پلیس در پیشگیری و مقابله با آن نشان دادند با توجه به پیشرفت سریع فناوری، هرزه نگاری اینترنتی به عنوان یک معضل مهم و مسئله بحث برانگیز مطرح، و متفکران و متخصصان علوم رفتاری را وادار به تحقیقات گسترده در این زمینه کرده است. تأثیرات روحی- روانی و اجتماعی این پدیده که منشأ بسیاری از جرائم بوده، ایجاد می‌کند محدودیت‌های قانونی بیشتر در خصوص ارائه مطالب مبتذل و مستهجن در اینترنت اعمال شود. بر این اساس از میان شاخص‌ها بیشترین متغیر تأثیرگذار بر هرزه نگاری مربوط به شاخص تمایلات جنسی کاذب (اعتیاد جنسی) با وزن ۳۸/۲۰ درصد و سهولت دسترسی و خرید محصولات مستهجن در اینترنت با وزن ۳۱/۱۷ درصد در اولویت دوم و خلأ قوانین و مقررات بازدارنده با وزن ۵۸/۱۵ درصد در اولویت سوم افراد برای هرزه نگاری در اینترنت به دست آمد.

۳- مومنی (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان تاثیر آماری نیروی انتظامی بر احساس امنیت شهروندان (شهر بیرجند) نشان داد از مهمترین یافته‌های این پژوهش، ارتباط معنادار آماری بین نقش نیروی انتظامی با احساس امنیت می‌باشد به طوری که هرچه نقش پلیس پررنگ تر باشد آنگاه احساس امنیت اجتماعی مردم نیز بیشتر خواهد بود. اما در مورد هر یک از ابعاد و خرده مقیاس‌های پرسشنامه به این نتیجه رسیدیم که بین ابعاد نقش پلیس با بعد مالی، جانی و فکری احساس امنیت ارتباط

معناداری وجود دارد ($P < 0,05$). همچنین بین بعد قدرت و توانایی نیروی انتظامی با بعد فکری و روحی احساس امنیت ارتباط معناداری وجود داشت ($P < 0,01$). بنابراین با توجه به همبستگی بالای نقش پلیس با احساس امنیت اجتماعی مردم، انتظار می رود که نیروی محترم انتظامی تمامی سعی و تلاش خود را در برقراری نظم و امنیت در بین شهروندان بکار ببرند.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی

به نظر می‌رسد نقش پلیس و تعامل آن با دستگاه قضایی در کاهش میزان بزه‌کاری طی ده سال گذشته در استان بوشهر موثر بوده است.

فرضیات فرعی

به نظر می‌رسد پلیس می‌تواند از طریق برنامه‌های آموزشی و فرهنگ سازی پلیس و تعامل آن با دستگاه قضایی در کاهش بزه‌کاری در استان بوشهر موثر باشد.

روش تحقیق

روش اجرای این تحقیق، میدانی می‌باشد که برای بررسی متغیرهای تحقیق با استفاده از ابزار پرسشنامه به صورت پیمایشی اقدام به تحلیل و تفسیر آن‌ها می‌کنیم و جامعه آماری کلیه پرسنل ناجا استان بوشهر می‌باشد. **جامعه آماری**

جامعه آماری در این تحقیق کلیه نیروهای پلیس استان بوشهر می‌باشد

نمونه آماری و تعیین حجم نمونه

از تعداد کل جامعه آماری تعداد ۱۸۲ نفر از افراد را به عنوان نمونه آماری انتخاب کردیم.

چارچوب نظری تحقیق

مفهوم و تعریف پلیس

کلمه پلیس را واژه‌های یونانی و مشتق از ریشه پلی تیا و پلی تیکا به معنی حکومت و مدیریت می‌دانند. از نظر افلاطون و ارسطو، نیروهای کمکی شهر مسئول مراقبت از امنیت شهر بوده‌اند. این به آن معنی است که آنان اختیار تنظیم امور شهر بر اساس منافع نظم عمومی، امنیت، اخلاقیات، تأمین غذا و رفاه را داشته‌اند. به بیان دیگر، نقش اصلی پلیس در یونان باستان مراقبت از اجرای قوانین و اختیار حفظ نظم در خیابان‌ها به منظور مراقبت از معاملات عادلانه در بازارها و جلوگیری از رفتارهای مخاطره آمیز بوده است. (گروسی، ۱۳۸۵: ۸۷)

مفهوم نیروی انتظامی

"نیروی انتظامی سازمانی است مسلح که در تابعیت فرماندهی کل قوا و وابسته به وزارت کشور بوده و هدف از تشکیل آن استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی و نگهبانی و پاسداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی در قلمرو کشور جمهوری اسلامی ایران است." همان گونه که از تعدد تعریف‌های ارائه شده، ملاحظه می‌کنیم، تعریف و شناخت پلیس آسان نیست، زیرا تابعی از پیچیدگی دولت و جامعه و مناسبات خاص میان دولت و جامعه است. از یک سو، شخصیت دولتی پلیس و حق استفاده مشروعی که از قوه قهریه دارد، چهره‌ای خشن، سرکوبگر و خشک و مقرراتی از پلیس را نشان می‌دهد و از سوی دیگر، تنوع و گستردگی جامعه و سازوکارهای خاص اتخاذ شده توسط پلیس جهت تعامل با آن، چهره‌ای مدنی و مردمی را از پلیس به نمایش می‌گذارد. بر همین اساس شاید نتوان هیچ واژه دیگری را جایگزین لفظ پلیس کرد که بتواند معنای فراگیر آن را منعکس نماید. دولت‌گرایان پنج ویژگی زیر را برای سازمان‌های پلیس و مأموران آن بیان کرده‌اند:

۱. پلیس نماد تبلور نظام سیاسی هر کشور است.

۲. حضور پلیس نمایانگر اقتدار فراگیر حکومت در هر مکان و زمانی است.

۳. پلیس کارکردهای چندجانبه دارد و حتی خلأهای قانونی را با قدرت ابتکار خود، پوشش امنیتی می‌دهد.

۴. پلیس در انجام وظایف خود از اختیار و استقلال برخوردار است.

۵. پلیس به طور انحصاری حق استفاده مشروع از قدرت را در اختیار دارد.

مفهوم پلیس اداری و پلیس قضایی

تقسیم‌بندی‌های گوناگونی از سازمان پلیس ارائه شده لیکن شایع‌ترین تقسیم‌بندی موجود، تقسیم آن به پلیس اداری و پلیس قضایی است. مبنای این تقسیم‌بندی ماهیت اقدامات پلیس در جامعه است. اینک به طور اجمالی به بررسی وظایف پلیس اداری (الف) و پلیس قضایی (ب) می‌پردازیم. (صانعی، ۱۳۹۱: ۷۰)

مفهوم پلیس اداری

پلیس اداری در دو مفهوم به کار برده می‌شود. یک مفهوم آن که کلی‌تر است، به معنی هر نوع نظارت و مداخله‌ای است که دولت از طریق وضع آیین‌نامه‌ها و مقررات برای حفظ نظم عمومی و فعالیت افراد در جامعه به عمل می‌آورد. مفهوم جزئی‌تر پلیس اداری به معنی بخشی از سازمان پلیس هر کشور است که انجام وظایف مربوط به برقراری و حفظ نظم و جلوگیری از وقوع جرم و بی‌نظمی در جامعه را بر عهده دارد. از پلیس اداری به عنوان پلیس انتظامی یا پلیس پیشگیری یا پلیس احتیاطی هم نام برده شده است. تمام مساعی پلیس اداری صرف پیشگیری از وقوع جرم می‌شود و در واقع با شروع جرم، وظایف پلیس اداری خاتمه یافته تلقی شده و پلیس قضایی وارد صحنه می‌شود.

مفهوم بزه

بزه یا بزه‌کار یک پدیده اجتماعی است که در محیط‌های مختلف به شکل‌های متفاوتی مشاهده می‌شود. شکستن نظم اجتماعی و انحراف از هنجارهای جامعه را بزه‌کاری تعریف کرده‌اند. (صانعی، ۱۳۹۱: ۲۰۰)

مفهوم بزه‌کار

از دیدگاه روانکاوی بزه‌کار کسی است که بزه یا بزه‌کار یک پدیده اجتماعی است که در محیط‌های مختلف به شکل‌های متفاوتی مشاهده می‌شود. شکستن نظم اجتماعی و انحراف از هنجارهای جامعه را بزه‌کاری تعریف کرده‌اند. از دیدگاه روانکاوی بزه‌کار کسی است که نیروهای غریزی در وجود او به خوبی اداره نشده است و ذهن آگاه فرد به خوبی بر نیروهای غریزی نظارت ندارد. بنابراین چنانچه ذهن آگاه نتواند راهی برای خروج نیروهای غریزی پیدا کند که مورد قبول جامعه باشد، فرد دست به رفتارهایی برخلاف هنجارهای اجتماعی می‌زند و یا میان دو دسته از فشارهای درونی و برونی قرار می‌گیرد و دچار بزه‌کاری می‌شود. (صادقی، ۱۳۸۹: ۲۴۵)

رویکردها و نظریه‌های پلیس در زمینه پیشگیری از جرم

رویکرد کاهش بازار جرم

رویکرد کاهش بازار در پیشگیری از جرم بر کاهش بازار اموال مسروقه از طریق پیشگیری از عرضه و تقاضا برای اموال مسروقه تمرکز می‌کند. این رویکرد بر این منطق استوار است که بدون وجود یک بازار فعال، آب کردن اموال مسروقه برای بزه‌کار دشوار، خطرناک و بی‌فایده می‌شود.

رویکرد کاهش بازار جرم، چهار راهبرد زیر را شامل می‌شود. (عطازاده، نجفی، ۱۳۹۱: ۹۵)

شناسایی محصولات داغ

شناسایی محصولاتی که بیشترین جذابیت را برای بزه‌کاران دارند، جامعه را قادر به انتخاب در باره خرید کالای امن می‌سازد. همچنین دانستن اینکه چه محصولات داغ است، پلیس را قادر به شناسایی بازارهای خرید و فروش آنها، موقعیت بالقوه بازارهای مذکور و اماراتی در مورد اینکه چه کسانی به خرید و فروش اموال در یک بازار می‌کنند، خواهد کرد.

سخت کردن هدف

کم ارزش تر کردن یک محصول و آسان تر کردن دستیابی به آن، موجب کاهش مطلوبیت محصول مذکور برای خریداران بالقوه خواهد شد. سخت تر کردن هدف می‌تواند راهبردهایی مانند راهبردهای زیر را شامل شود:

نشانه گذاری اموال توسط صاحبان آنها یا کارخانه‌ها، طراحی محصولات با ویژگی‌های خاص امنیتی، استفاده از هشدار دهنده‌ها، قفل‌ها و سایر تجهیزات حفاظتی که از استفاده مجدد اموال مذکور جلوگیری می‌کند. (ظفری، ۱۳۷۷: ۷۹)

مبارزه با خرید و فروش اموال مسروقه

اغلب معلوم است که اموال مسروقه سرانجام سر از کجا در می‌آورند. با این حال تحقیقات نقش نرده‌کشی مناطق تجاری یا مسکونی، بازارهای مکاره، خرید و فروش کنندگان مواد مخدر و کل جامعه را در ارائه مسیری برای آب کردن اموال مسروقه و حمایت در برابر پلیس، روشن کرده است. راهبردهایی مانند قاعده‌مند کردن و صدور مجوز برای خرید و فروش اموال دست دوم، تصویب مقررات مرتبط با خرید و فروش اموال مسروقه و مطلع ساختن خریداران از پیآمدهای خرید چنین اموالی برای تغییر سطح تقاضا اهمیت دارد. (دانش، ۱۳۸۸: ۳۵۰)

برنامه‌های آموزش عمومی

اعمال رویکرد کاهش بازار به پیشگیری از جرم می‌تواند در دراز مدت با ایجاد درک بالاتر در میان جامعه دربار. نقش مردم در تسهیل جرم، کمک کند. خرید و فروش اموال مسروقه یا بی‌توجهی به خطر می‌تواند محرک جرم شود، اطمینان خاطر بزه‌کار را بالا برده و به رنج و ترس تجربه شده توسط بزه دیده بیفزاید. یک برنامه آموزش عمومی می‌تواند کسانی را که به رفتار مخاطره آمیز توجهی ندارند، را تشویق به مطلع شدن درباره نتایج خرید و فروش آگاهانه اموال مسروقه نموده و به عنوان یک عامل بازدارنده عمل کند. (میتسال، ۱۳۸۰: ۳۲۵)

نظریه جامعه محوری

رویکرد پلیس جامعه محور با سه جزء اصلی به شرح زیر، تعریف شده است (هاشمی شاهرودی، ۱۳۸۶: ۲۰).

دخالت دادن جامعه: پلیس جامعه محور در یک بخش به عنوان تلاش‌هایی تعریف شده است که برای گسترش مشارکت بین اعضای جامعه و سازمان‌های مدنی صورت می‌گیرد. پلیس جامعه محور باید در زمان تعیین اولویت‌ها و انتخاب تاکتیک‌های خود جامعه را دخالت دهد؛

مسئله محوری: پلیس جامعه محور همچنین شامل تغییر از گشت‌ها و تحقیقات واکنشی به رویکرد مسئله محور است. به طور مختصر، پلیس مسئله محور رویکردی برای تهیه راهبردهای کاهش جرم است. پلیس مسئله محور برجسته کردن اهمیت کشف و وضعیت‌هایی است که موجب تماس شهروندان برای کمک از پلیس می‌شوند، یعنی شناسایی عللی که در پشت این وقایع وجود دارد و طراحی تاکتیک‌هایی برای برخورد با این علل و عوامل؛

تمرکز زدایی: تمرکززدایی یک راهبرد سازمانی است که ارتباط نزدیکی با اجرای پلیس جامعه محور دارد. پیشرفت‌های ناشی از جهانی شدن، شهرنشینی و فن آوری هم فرصت‌ها و هم چالش‌ها را برای همه افراد مسئول پیشگیری از جرم افزایش داده است به خصوص برای مأموران پلیس. در واقع هم دوره فرصت و هم دوره تهدید برای دولت‌ها، ادارات پلیس و مجریان امور است همان‌گونه که شکل‌های جدید مشارکت برای پیشگیری از جرم ظاهر می‌شوند (به عنوان مثال مشارکت‌های بین

نهادی، مشارکت بخش عمومی و بخش خصوصی و غیره)، فن آوری های جدید به کار گرفته می شوند (نقشه جرم، پراکندگی جغرافیایی جرم و غیره)، و برنامه های گوناگون پیشگیری از جرم طراحی و اجرا می شوند (مانند پلیس محله، برنامه های فراگیر اجتماعی و غیره) برای افزایش امنیت. (مومنی، ۱۳۹۳: ۷۳-۷۷)

حضور مشهود در جامعه و محله ها

پلیس می تواند به عنوان بخشی از یک رویکرد جمعی به امنیت، در محله ها حضور مشهود داشته باشد. اغلب اوقات، هدف از برنامه های حضور مشهود پلیس در جامعه، بازدارندگی از جرم از طریق حضور قوی پلیس در صحنه، برقراری نظارت و ایجاد اطمینان عمومی در مورد امکان دسترسی سریع به پلیس است. بسیاری از شیوه های رایج برای حضور مشهود پلیس عبارت از گشت پیاده، گشت سواره با اسب، گشت سواره با دوچرخه هستند. افزایش ترس از جرم، نگرانی در مورد رفتار ضد اجتماعی در میان ساکنان، و بازار رو به رشد برای ابزارهای امنیتی در برخی موارد دولت ها را وادار به اولویت دادن به رفع ترس از جرم در سطح ملی نموده است (مانند شیلی، استرالیا، انگلستان) و الزام رو به رشدی توسط شهروندان برای حضور مشهود پلیس در جامعه وجود داشته است. مستندات موجود وجود رابطه مثبت بین گشت های پیاده و کاهش ترس از جرم را اثبات کرده است. (هاشمی، ۱۳۸۶: ۲۴-۲۲)

در ژاپن حدود ۱۵،۰۰۰ کیوسک پلیس که کوبان ۲ نامیده می شوند، تمامی ایام هفته را مشغول کار هستند تا به جامعه در مورد حضور پلیس قوت قلب بدهند. مأموران پلیس جامعه محور در سیستم کوبان، کارهای زیر را انجام می دهند: تبدیل شدن به بخشی از جامعه و انجام فعالیت هایی که ارتباط نزدیکی با زندگی روزمره و امنیت ساکنین محلی دارد، اطلاع رسانی به ساکنین در مورد حضور پلیس، گشت زنی و پاسخگویی به فوریت های پلیسی. سیستم کوبان در سنگاپور و شهرهای مختلف امریکا (مانند بوستون، فیلادلفیا، شیکاگو، سن خوان، پورتوریکو، و واشنگتن) مورد تقلید قرار گرفته است. اخیراً سازمان توسعه بین المللی ژاپن اختصاص بودجه برای اجرای کوبان در برزیل را اعلام کرده است. هر چند که حضور مشهود پلیس در جامعه می تواند هزینه بر باشد، اما، موجب هدایت خدمات پلیسی به نقاط جرم خیز و مناطقی که از آن ها تماس بیشتری با پلیس گرفته شده، می شود. به عنوان مثال در انگلستان موقعیت مأموران پلیس حمایت اجتماعی، در نتیجه تصویب قانون اصلاح سازمان پلیس مصوب ۲۰۰۲ تثبیت شد. افسران پلیس حمایتی جامعه، از پلیس به وسیله حضور مشهود در جامعه، و کمک به حصول اطمینان در جامعه از حضور موثر پلیس از طریق برخورد با موارد ایجاد مزاحمت و رفتار ضد اجتماعی. (میرمحمد صادقی، ۱۳۹۲: ۳۸۹)

اطلاع رسانی به جامعه

پلیس می تواند از طریق ارائه اطلاعات کلی در مورد شیوه های اجتناب از بزه دیدگی به جامعه به پیشگیری از جرم کمک کند. مأموران پلیس می توانند از طریق مدارس برای ارائه سخنرانی در مورد رانندگی در حین مستی، امنیت دوچرخه سواری، امنیت اتوبوس، قلدری و سوء استعمال مواد مخدر، دعوت شوند. بسیاری از ادارات پلیس تاکنون آموزش های پیشگیری از جرم برای تجار در مورد نحوه محافظت از کار و کسبشان در برابر جرائم بازرگانی، برای ساکنین محلی در مورد محافظت از منازلشان در برابر سرقت، برای مقامات مجتمع های مسکونی در مورد نحوه مداخله در موارد بی نظمی، برای کودکان و نوجوانان در مورد نحوه برخورداری از امنیت شبکه و غیره را برگزار کرده اند. پلیس همچنین می تواند در آگاه سازی عمومی و تبلیغات رسانه ای به منظور تغییر گرایش ها و رفتارها در مورد جرم و خشونت شرکت نموده و برای جلوگیری از بزه کاری نوجوانان، زنان، اقلیت های فرهنگی و افراد ناتوان جلوگیری کند.

یافته های تحقیق

پس از تکمیل فرم ها اطلاعات به دست آمده به وسیله نرم افزار SPSS تحلیل شد و از کلیه متغیرهای وارد شده آمار توصیفی همچنین آمار استنباطی گرفته شد و رد یا تأیید فرضیات جهت پی بردن به سطح رابطه و همبستگی میان متغیرها مشخص شدند. دو دسته آزمون توصیفی (شامل فراوانی، درصد و انحراف معیار داده‌ها) و آزمون استنباطی شامل آزمون کلموگروف و اسمیرنوف، آزمون تحلیل همبستگی و آزمون رتبه‌بندی تی با هدف بررسی فرضیات انجام گردید.

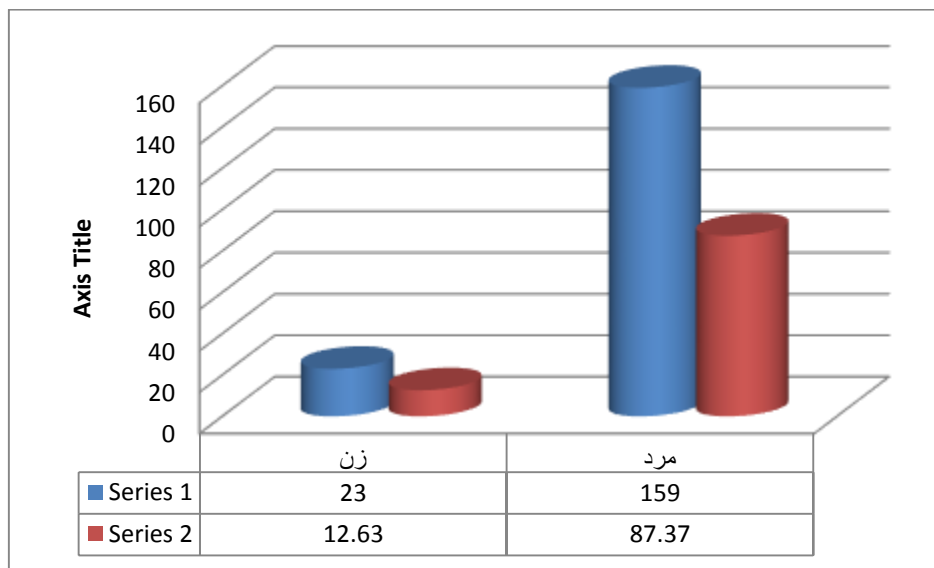
آمار و یافته‌های توصیفی

جدول ۱: توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه بر حسب جنسیت پاسخگویان

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۲۳	۱۲,۶۳
مرد	۱۵۹	۸۷,۳۷
تعداد	۱۸۲	۱۰۰,۰

جدول فوق نشان دهنده توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه بر اساس متغیر جنسیت می‌باشد. از مجموع ۱۸۲ نفر نمونه مورد بررسی ۱۲,۶۳٪ زن و ۸۷,۳۷٪ مرد بوده‌اند. درصد به نسبت جمعیت نمونه به دست آمده است.

نمودار ۱: جنسیت پاسخگویان

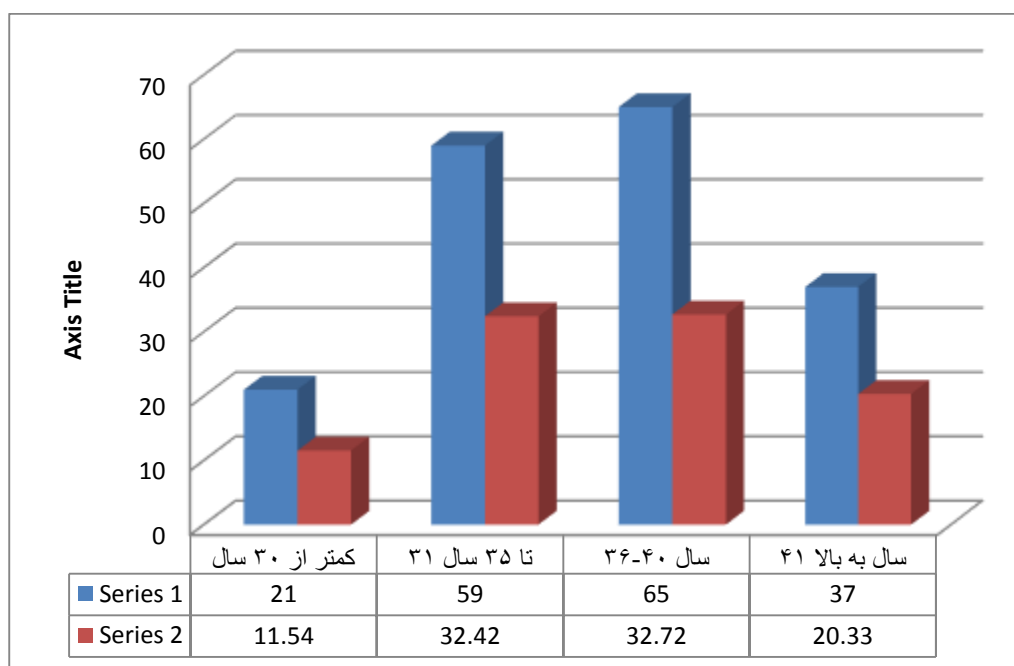
جدول ۲: توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه بر حسب سن پاسخگویان

سن	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
کمتر از ۳۰ سال	۲۱	۱۱/۵۴	۱۱/۵۴
۳۱ تا ۳۵ سال	۵۹	۳۲/۴۲	۴۳/۹۶
۳۶-۴۰ سال	۶۵	۳۲/۷۲	۷۶/۶۷
۴۱ سال به بالا	۳۷	۲۰/۳۳	۱۰۰

۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۱۸۲	تعداد
-------	-------	-----	-------

جدول فوق نشان دهنده توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه بر اساس متغیر سن می باشد. از مجموع ۱۸۲ نفر نمونه مورد بررسی ۱۱,۵۴٪ کمتر از ۳۰ سال و ۳۲,۴۲٪ بین ۳۱ تا ۳۵ ساله و همچنین ۳۲,۷۲٪ بین ۳۶ تا ۴۰ سال و ۲۰,۳۳٪ از ۴۱ سال به بالا سن داشته اند. درصدها به نسبت جمعیت نمونه به دست آمده است.

نمودار ۲: سن پاسخگویان

آزمون کولموگروف-اسمیرنوف

در این قسمت ابتدا با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، نرمال بودن متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج در جدول (۴) آورده شده اند. سطح معناداری مربوط به این آزمون برای همه متغیرهای پژوهش بیشتر از ۰/۰۵ است. بنابراین متغیرهای پژوهش از توزیع نرمال تبعیت می کنند.

جدول ۳: آزمون نرمال بودن متغیرهای پژوهش

معناداری p-) (value)	انحراف استاندارد	میانگین	متغیر
۰/۰۴۸	۴۱۴۱۲.	۲,۱۵۴۴	برنامه های آموزشی و فرهنگ سازی پلیس
۰/۱۵۴	۳۰۸۵۵.	۲,۷۸۷۸	تعامل پلیس با دستگاه قضایی
۰/۱۴۵	۴۰۴۴۵.	۵,۳۶۶۵	کاهش بزه کاری

به نظر می‌رسد پلیس می‌تواند از طریق برنامه‌های آموزشی و فرهنگ‌سازی پلیس و تعامل آن با دستگاه قضایی در کاهش بزه‌کاری در استان بوشهر موثر باشد.

جدول ۴: ضریب همبستگی بررسی رابطه بین عملکرد پلیس از طریق برنامه‌های آموزشی و فرهنگ‌سازی پلیس و تعامل آن با دستگاه قضایی در کاهش بزه‌کاری

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	همبستگی پیرسون	آماره همبستگی
عملکرد پلیس از طریق برنامه‌های آموزشی و فرهنگ‌سازی پلیس	۲,۴۴۸۵	۰/۲۱۳۸	ضریب همبستگی	۰/۳۷۲
تعامل آن با دستگاه قضایی در کاهش بزه‌کاری	۳,۳۹۸۵	۰/۲۱۰۸	سطح معناداری	۰/۰۱

بر اساس نتایج حاصله از آزمون همبستگی پیرسون (جدول ۶) بین عملکرد پلیس از طریق برنامه‌های آموزشی و فرهنگ‌سازی پلیس و تعامل آن با دستگاه قضایی در کاهش بزه‌کاری زیر سطح معناداری ≤ 05 قابل قبول است. لذا فرضیه فوق‌الذکر با قوت بالا مورد تأیید قرار می‌گیرد. چون سطح معناداری 01 می‌باشد و از سطح معناداری ≤ 05 کمتر است به عبارت دیگر می‌توان گفت کاهش بزه‌کاری متأثر تعامل پلیس با دستگاه قضایی است که با 97% اطمینان این فرض تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

در مقام نتیجه‌گیری می‌توان به پنج نکته اشاره کرد. اول آنکه، هدف پژوهش این بود که تحول کارکردهای سنتی و در عین حال، اصلی پلیس را مورد بررسی قرار دهد و به تحولات جدید در کارکردهای پلیس بپردازد. این کار بر این اساس صورت گرفت که پلیس هم مانند دیگر نیروهای اجتماعی، با تغییر و تحولات جامعه دچار فراز و فرود می‌شود و درک چرایی این تحولات در تسهیل کارکردهای این نیروی مهم اجتماعی تأثیر خواهد داشت. از این منظر، پلیس در شکل سنتی، نقش اعمال قانون و دستگیری مجرمان را بر عهده دارد که در چارچوب امنیت فردی و عمومی تجلی می‌یابد. البته، در اینجا این بحث نظری مطرح نشد که در صورت تعارض امنیت فردی و عمومی، کدام یک باید در دستور کار پلیس قرار گیرد، زیرا می‌بایست وارد مجادلات نظری و نظام‌های سیاسی متعدد فردگرا و غیر فردگرا می‌شدیم که در حوزه مباحث نظری امنیتی قرار می‌گیرد و در قلمرو مباحث کارکردی پلیس نمی‌گنجد. آنچه این موضوع را در اینجا به حاشیه می‌برد، این است که پلیس صرفاً مجری قانون در هر نظام سیاسی، خواه فردگرا یا غیر فردگرا است، نه واضع یا حتی مفسر آن. دوم آنکه، پلیس کارکردهای جدید در حوزه کمک به افراد، ارتباط با نهادهای اجتماعی دیگر و مقابله با خرابکاری و اقدامات ضد امنیت ملی دارد که با توجه به نظریات امنیت انسانی، امنیت اجتماعی، امنیت سرزمینی و داخلی، مورد بحث قرار گرفت. این امر نشان از پیچیدگی و چند لایه بودن کارکردهای پلیس دارد و این نیروی بسیار مهم جامعه را از دیگر نیروهای نظامی و غیرنظامی متمایز می‌سازد و به رغم فعالیت این نیرو در حوزه خرد امنیت که عمدتاً در مطالعات امنیتی مورد اعتنای جدی نبوده است، به هیچ عنوان به معنی کم‌اهمیتی نیروهای این حوزه به نسبت حوزه کلان امنیت نیست. در ادامه، برخی از وجوه پیچیدگی و چند لایه بودن آن را با

توجه به مباحث مطروحه در متن پژوهش برای نشان دادن اهمیت این حوزه برمی‌شمایم. سوم آنکه، پلیس نیروی نظامی است که وظیفه دارد در محیط غیرنظامی خدمت نماید.

پیشنهادهای تحقیق

از مجموع مباحث مطرح شده در مقاله، پیشنهادات زیر حاصل می‌شود:

۱- در طبقه‌بندی سه گانه سیاست جنایی به تقنینی و قضایی و اجرایی، سیاست جنایی پیشگیرانه پلیس را در دسته سیاست جنایی اجرایی و مربوط به قوه مجریه تقسیم‌بندی می‌کنند. البته در کشورهایی که پلیس بخشی از قوه مجریه محسوب می‌شود، چنین تقسیم‌بندی‌ای قابل دفاع است، لیکن در کشورهایی که پلیس تابعیت محض از قوه مجریه ندارد، شاید درست تر باشد که سیاست جنایی پیشگیرانه پلیسی را با هویتی مستقل و جدای از سیاست جنایی اجرایی به کار ببریم.

۲- به اختصار می‌توان گفت که سیاست جنایی اجرایی پیشگیرانه پلیس مجموعه اقداماتی است که پلیس برای پیشگیری یا کاهش جرم و انحراف در جامعه انجام می‌دهد. البته گروهی معتقدند که پلیس باید صرفاً در مقابل جرم مسئولیت پیشگیری یا واکنش داشته باشد و پاسخگویی به انحراف را در زمره تکالیف جامعه می‌دانند. آنان معتقدند که پاسخ به جرم باید کوبنده و با شدت عمل باشد و از آنجا که پلیس مظهر اقتدار دولت است، باید پاسخ شدید به جرم را به پلیس واگذار کرد. نگارنده به دلایل زیر با این نظر موافق نیست و معتقد است که پلیس باید در اقدامات پیشگیرانه هم باید جرم و هم باید انحراف را در دستور کار خود قرار دهد: اولاً اگر پلیس را جزئی از جامعه بدانیم باید به این عضو از جامعه نیز همانند سایر اعضای اجتماع، صلاحیت پاسخ پیشگیرانه به انحراف را بدهیم. شاید در مورد پاسخ واکنشی بتوان گفت که پاسخ پلیس شدت عمل بیشتری دارد و با دستگیری و سلب حقوق و آزادی‌های افراد همراه است، لیکن این شدت عمل در پاسخ‌های پیشگیرانه صدق نمی‌کند و آثار سوئی را نمی‌شود بر آن مترتب دانست. ثانیاً تدابیر پیشگیرانه مربوط به قبل از وقوع جرم است و قبل از ارتکاب نمی‌توان گفت که آیا شخص هنجارشکن اقدامات خود را در حد نقض هنجارهای عادی و نرمالیته متوقف خواهد کرد یا اینکه از این حد فراتر رفته و هنجارهای مهم و نرماتیویته را نقض خواهد کرد. مرد جوانی که در زمان تعطیلی یک دبیرستان دخترانه در اطراف مدرسه پرسه می‌زند، نمی‌توان پیش‌بینی کرد که قصد وقت‌کشی دارد یا چشم‌چرانی ساده یا حمله و تعرض و یا ربودن یک دختر دانش‌آموز را، تا بتوان متناسب با قصد وی مسئولی برای پیشگیری تعیین کرد. ثالثاً بسیاری از انحرافات کوچک زمینه‌ساز جرائم شدید هستند. نظریه پنجره‌های شکسته و انعطاف صفر را در این زمینه به خاطر داریم که بر برخورد با جرائم و انحرافات خرد و پیش پا افتاده برای پیشگیری از جرائم مهم تاکید داشتند. بنابراین، بی‌دلیل نیست که بسیاری از جوامع به شدت به عدم مماشات با جرائم خرد و انحرافات، اعتقاد راسخ دارند.

۳- امروزه یکی از شاخصه‌های ارزیابی امنیت در هر جامعه‌ای مهار جرم و بی‌نظمی است. حکومت‌ها برای جلب رضایت عمومی به دنبال کسب معیارهای زمامداری بهینه هستند. نبود جرم و ترس از جرم از ایده‌آل‌های جامعه بشری به حساب می‌آیند. با توجه به عدم کارایی و درماندگی سیستم عدالت کیفری، جوامع به این نتیجه رسیده‌اند که باید در کنار حفظ حریم مجازات، تلاش اصلی خود را مصروف پیشگیری نمایند. این پیشگیری نباید منحصر به تدابیر فردی و موردی باشد بلکه باید متکی به سیاست جنایی سازمان یافته اصولی و منسجم و پایدار باشد.

۴- پلیس هم در تدوین سیاست جنایی پیشگیرانه و هم در اجرای آن نقشی بی‌بدیل دارد. پلیس علاوه بر مشارکت در تدوین یا اجرای سیاست جنایی پیشگیرانه تقنینی و قضایی، در بخش مربوط به اقدامات پیشگیرانه خود استقلال عمل فراوانی دارد. حضور پلیس در مشارکت جامعه علیه جرم در هر یک از مراحل فرآیند پیشگیری اعم از شناخت مسئله جرم یا بررسی علل جرم یا تعیین نوع مداخله پیشگیرانه و اجرا و ارزیابی آن، حائز اهمیت فراوان است. دسترسی به حضور موثر در چنین

مشارکتی مستلزم تفکیک کامل امور پلیس قضایی و پلیس پیشگیری است. استقلال عمل پلیس در انجام امور پیشگیری باید از طریق قانون‌گذار به رسمیت شناخته شده و سازوکارهای قانونی لازم فراهم شود.

۵- دخالت پلیس نباید نافی یا تضعیف‌کننده جنبه ضابطیت پلیس (امور پلیس قضایی) تلقی شده و این دو مأموریت، متناقض با هم ارزیابی شوند، بلکه باید این دو جنبه از کار پلیس مکمل یکدیگر تلقی شده و دو روی یک سکه به حساب آیند.

منابع

- ۱- دانش، تاج‌زمان، (۱۳۸۸). حقوق زندانیان و علم زندان‌ها، چاپ دانشگاه تهران.
- ۲- صادقی، محمد هادی، (۱۳۸۹). حقوق جزای اختصاصی؛ جرائم علیه اشخاص، انتشارات میزان، ج ۱۹.
- ۳- صانعی، پرویز، (۱۳۹۱). حقوق جزای عمومی، تهران، گنج دانش، چاپ چهاردهم، جلد ۲.
- ۴- ظفری، محمد رضا، (۱۳۷۷). مبانی عدالت جزایی در حقوق اسلامی، چاپ اول، تهران، انتشارات امیر کبیر.
- ۵- عطازاده، سعید؛ نجفی، علیرضا (۱۳۹۱) بررسی عوامل موثر بر هرزه‌نگاری در فضای مجازی و نقش پلیس در پیشگیری و مقابله با آن فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، شماره ۲۸، ص ۹۵.
- ۶- گروسی، س؛ میرزائی، جواد. (۱۳۸۵). بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت. طرح تحقیقی در شهرستان جیرفت.
- ۷- گلدوزیان، ایرج (۱۳۸۹). حقوق جزای ایران، تهران، انتشارات سمت، جلد ۳.
- ۸- گلدوزیان، ایرج (۱۳۹۲). محشای قانون مجازات اسلامی بر مبنای قانون مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ تهران، انتشارات مجد.
- ۹- مومنی، رضا (۱۳۹۳). تأثیر آماری نیروی انتظامی بر احساس امنیت شهروندان (شهر بیرجند) فصلنامه دانش انتظامی خراسان جنوبی، شماره ۸، بهار صص ۷۳-۷۷.
- ۱۰- میتسال. ب. (۱۳۸۰). اعتماد در جوامع مدرن کنکاشی در طول نظم اجتماعی. ترجمه. ناصرالدین غراب. در نمایه پژوهش. شماره ۱۸ صص ۳۲۵.
- ۱۱- هاشمی شاهرودی، سید محمد، (۱۳۸۶). پلیس شهروند محور در عرصه عدالت، چاپ اول، انتشارات مرکز مطبوعات و انتشارات. صص ۲۲-۲۴.
- ۱۲- هاشمی شاهرودی، سید محمد (۱۳۸۶). پلیس شهروند محور در عرصه عدالت، چاپ اول، انتشارات مرکز مطبوعات و انتشارات.